

2. Латенко В.С. Інтерпретації поняття «Субсахарська Африка» у сучасних соціо-гуманітарних дослідженнях. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2019. Випуск 145 (№6). Ч. 1. Історичні науки. С. 84-87.

3. Декларація про надання незалежності колоніальним державам та народам. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_280

4. Daniel Schwartz, "1960: The Year of Africa", CBC, June 8, 2010.

5. Paul Hoffmann, "Bunche says "60 is year of Africa", New York Times, 16 February 1960.

В.В. Луцзяк,

аспірант

ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»

ДУХОВНІ ПОШУКИ Г. УОЛЛЕСА

Здійснено аналіз духовних пошуків Г. Уоллеса. Встановлено, що характеристика Г. Уоллеса як ексцентричного містика є наслідком недостатньої ознайомленості або свідомого перекручування спіритуалізму Г. Уоллеса.

Ключові слова: спіритуалізм, теософія, фермер.

The Spiritual Quests of H. Wallace

H. Wallace's spiritual quests are analyzed. It was established that the characteristic of H. Wallace as an eccentric mystic is a consequence of insufficient acquaintance or conscious distortion of H. Wallace's spiritualism.

Key words: spiritualism, theosophy, farmer.

Прізвище «Уоллес» отримало широку популярність в аграрно-му середовищі Середнього Заходу США в першій половині ХХ ст. за рахунок боротьби представників цієї сім'ї за покращення становища фермерів. Найвідомішим із родини був Генрі Агард Уоллес, який перейняв від своїх попередників – діда та батька – риси та досвід, які дозволили йому стати фермерським лідером та сільськогосподарським мислителем в рідному штаті Айова. Ці якості відіграли важливу роль у рішенні президента Ф. Рузвельта зробити Г. Уоллеса членом свого кабінету.

Протягом чотирнадцяти років у політиці (1933-1946) Г. Уоллесу вдалось із редактора фермерської газети стати одним з лідерів «Нового курсу», віце-президентом США, а в 1948 р. балотуватись у президенти від третьої політичної партії. Проте для значної частини американського суспільства Г. Уоллес асоціюється з образами наївного мрійника, жертви комуністичного обману, ультра-ліберального політика та ексцентричного містика. Суперечливість оцінок, бачення та ставлення до політичної спадщини Г. Уоллеса вимагає від дослідника застосування подвійної оптики в аналізі його поглядів та діяльності.

Автор вважає за доцільне розглянути у даній розвідці духовні пошуки Г. Уоллеса як одне із основних джерел для критики та дискредитації політика. Як вдало зазначив М. Клейнман у своїй статті: «Спроба зрозуміти кар'єру Уоллеса, не розуміючи природу і ступінь його спіритуалізму, полягає в тому, щоб виконати щось на зразок історичної лоботомії» [1, с. 197].

Варто почати з того, що спіритуалізм Г. Уоллеса був частково спадщиною його діда. За словами істориків Шапсмаєрів «Дядько Генрі» (як називали свого часу діда Генрі А.) вплинув на формування свого онука більше ніж будь-хто. Уоллес захоплювався мудрістю свого дідуся, який відкрив юному Генрі світ через книги та виховував його цікавість до нових знань. Як зазначив сам Уоллес після того як став віце-президентом США: «...так, Я думаю Ви можете сказати, що я отримав своє захоплення теологією та філософією від мого діда» [2, с. 2].

Для прикладу Генрі А., як і його дід, розглядав урожай як спільне творіння людини та Бога. Присутність Творця у природі та «творча робота фермера» на землі, на їхню думку, є своєрідним зв'язком людини з Богом, який не можуть досягти робітники в містах, підприємці, політики чи фінансисти, тому фермер окрім матеріальної нагороди отримує ще й духовну. У книзі «Кукурудза та її ранні батьки», яку Генрі А. написав у співавторстві з Вільямом Брауном є такі рядки: «Ми можемо сміливо сказати, що якщо фермер має справжню любов до своїх рослин і залишається близьким до них на полі, то його чистий результат, у довгостроковій перспективі, може бути науковим тріумфом, джерело якого, ніколи не буде виявлено в жодному статистичному масиві таблиць і холодних цифр» [2, с. 19]. Відношення людини та природи стало одним із напрямів духовних пошуків Г. Уоллеса. Генрі А. намагався зв'язати науку та свої духовні дослідження в особливий «експерименталь-

ний спіритуалізм». Протягом 1920-х і початку 1930-х рр. Г. Уоллес був захоплений теософією. Загалом лідери руху стверджували, що теософія подолала «розрив між наукою і релігією», повернувшись до «стародавньої мудрості-традиції» Далекого Сходу.

Одним із ранніх теософських зв'язків Г. Уоллеса було знайомство з Джорджем Расселом, який був ірландським поетом і містиком, центральною фігурою в ірландському літературному відродженні кінця XIX ст. Його твори були тісно пов'язані з його відчуттям надприродного царства, з яким можна зв'язатися лише за межами міста, повернувшись на землю. Ця фундаментальна ідея про те, що повернення на землю як до духовного джерела може призвести до нової ери людського існування, підтримувала інший важливий аспект життя Рассела – його діяльність як лідера ірландського кооперативного руху в сільському господарстві [1, с. 201].

Цінним для духовних пошуків Г. Уоллеса було знайомство з Чарльзом Роосом, поетом та ліриком, а також шанувальником культури корінних американців. У 1930-х і 1940-х рр. Роос з дружиною Хуанітою працювали державними інспекторами в індіанських резерваціях на захід від Мічигану. Їхня робота була зосереджена здебільшого на природі, житті та знаннях корінних американців [1, с. 203]. Варто підкреслити, що зацікавленість Уоллеса релігією корінних американців було багато в чому наслідком його досліджень над кукурудзою, традиційною культурою для індіанців доколумбової Америки та однією з ключових для фермерів Середнього Заходу США того часу (штат Айова був частиною Кукурудзяного поясу).

Зіставлення спіритуалізму корінних американців і експериментів над кукурудзою вказує на важливу особливість відносин Уоллеса з Роосом. Духовність Рооса, заснована на релігії індіанців, відштовхувалась, як і у Рассела, від прихильності до землі та природи. Г. Уоллес поділяв твердження Рассела про те, що відсутність «містичного почуття до американської землі» була «великим недоліком» в американській культурі. «Всі великі духовні рухи, – наполягав Рассел, – повинні мати життя, що виникає з матері-Землі» [1, с. 206]. Для Г. Уоллеса, стурбованого занепадом фермерського способу життя, робота на землі рівною мірою була настільки ж духовним зусиллям, скільки і практичним. Коли він вперше описав Чарльза Рооса Джорджу Расселу, він підкреслив віру Рооса у те, «що існує велика потреба в тому, щоб у нашій сучасній аме-

риканський світогляд була включена фундаментальна духовність старих індіанських релігій» [1, с. 210].

Рівною мірою як Г. Уоллес виявив бажання експериментувати з соціальною та економічною політикою, будучи членом адміністрації Ф. Рузвельта, він був готовий експериментувати з усіма можливими засобами від духовних недуг американців. Такий інтерес Уоллеса допомагає пояснити найбільш відомі і найбільш суперечливі зв'язки з російським художником-емігрантом, теософом Миколою Реріхом, які були використані у 1940-х рр. політичними опонентами для його дискредитації. Реріх писав про науку і містику як про два нерозривних джерела життєвої мудрості, що очевидно зацікавило Г. Уоллеса. Відповідно ми вважаємо, що захоплення Уоллеса Реріхом виникло з його поточних духовних досліджень. Але важливо наголосити на тому, що це був лише один із проявів його відкритості до будь-якої форми знань, яка могла б заповнити «духовний вакуум», який він відчував у тодішньому американському суспільстві.

З сучасної точки зору наука і спіритуалізм є абсолютно несумісними. Відмінності між ними стали аналогом напруженості в американській культурі початку ХХ ст. – між традиціями доіндустріального минулого і науковими поглядами індустріальної цивілізації. Але незалежно від того, чи виглядає спіритуалістична компонента світогляду Г. Уоллеса несумісною з його науковою та політичною діяльністю, очевидно, що він прийшов до цього у відповідності до своїх інтересів та намірів покращити життя фермерів.

Використані джерела та література:

1. Kleinman M. Searching for the “Inner Light”: the Development of Henry A. Wallace’s Experimental Spiritualism. *The Annals of Iowa*. Summer, 1994. Vol. 53. No.3. P.195-218.
2. Schapsmeier E., Schapsmeier F., ‘Henry A. Wallace of Iowa: the Agrarian Years, 1910–1940’. E.Schapsmeier. Ames: Iowa State University Press, 1968. 327 p.
3. Who are the Wallaces? URL: <https://wallace.org/who-are-the-wallaces/>.